

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВИ

*Є.А.СНІДКО,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
групи Ф 3/1, Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Анотація. Досліджено сутність та основна роль державного кредиту у формуванні фінансових ресурсів держави.

Ключові слова: фінансові ресурси, державний кредит, бюджетний дефіцит.

Державний кредит як ланка державних фінансових ресурсів має свою специфіку. Він, в Україні, не має свого окремого фонду, чи органу управління (12 лютого 2020 року була підписана постава Кабінету міністрів України "Про утворення Агентства з управління державним боргом України", але запуск діяльності цього органу призупинений на час карантину). Отримані через державний кредит кошти надходять у розпорядження держави. Їх зазвичай використовують для покриття бюджетного дефіциту. Джерелом погашення державного боргу і виплат процентів за ним виступають кошти бюджету. Кожна держава залучає кошти кредиторів для власного розвитку і має ту чи іншу заборгованість і Україна в цьому плані не є виключенням. Основна проблема державно-кредитних відносин в тому, щоб залучати кредитні кошти на найбільш сприятливих для країни умовах, ефективно використовувати кошти, які їй надаються, за вирішити проблем, які призвели до потреби в запозиченні коштів.

Об'єктивна потреба у використанні державного кредиту виникає через протиріччя між потребами суспільства та держави та можливостями їх забезпечення за рахунок бюджетних коштів, так як вони є обмеженими. Виконання державою своїх функцій, реалізація державної політики вимагає постійного збільшення бюджетних витрат, але доходи бюджету є обмеженими. Тому за наявності вільних грошових ресурсів у суб'єктів економічної діяльності держава вдається до державного кредиту.

Державний кредит – це сукупність економічних відносин між державою, з однієї сторони, та фізичними і юридичними особами, з іншої, в яких держава

виступає позичальником, кредитором та гарантом на умовах поворотності, строковості та платності [1].

Основна, найбільш поширена, форма відносин державного кредиту, коли держава виступає позичальником коштів. За допомогою залучення коштів юридичних та фізичних осіб держава здійснює погашення бюджетного дефіциту.

Покриття дефіциту державного бюджету за рахунок позик є реальною альтернативою зменшенню бюджетних витрат або збільшенню податкового навантаження на суб'єктів господарювання, які у перспективі можуть забезпечити економічне зростання. При цьому боргове забезпечення бюджетного дефіциту має меншу політичну ціну та не так негативно впливає на стабільність економіки та суспільства як згорання бюджетних програм та збільшення податків (виключенням можуть бути кредити МВФ, які супроводжуються вимогами до країни-позичальника, які часто є непопулярними в країні).

Але слід розуміти, що хоча запозичення допомагають погасити дефіцит бюджету та уникнути певних негативних соціальних, економічних та політичних наслідків в короткостроковій перспективі, в довгостроковій перспективі борговий тягар збільшується та поглиблює проблему бюджетного дефіциту, так як держава має повернути раніше взяті борги [2].

Для України, з її хронічним бюджетним дефіцитом проблема зростаючого державного боргу та політичної та соціально-економічної ціни за цей борг є дуже актуальним. Найбільш важка боргова ситуація в Україні склалась на період 2014-2016 років і наслідки цієї кризи дають про себе знати досі.

Таблиця 1 Відношення державного боргу до ВВП в динаміці

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
ВВП України, млн. грн	2 383 182	2 982 920	3 558 706	3 974 564
Державний борг, млн. грн	1 929 759	2 141 674	2 168 627	1 998 275
Відношення державного боргу до ВВП України, %	80,97	71,80	60,94	50,28

Джерело: узагальнено автором за інформацією [3]

За період 2016-2019 років відношення державного боргу до ВВП України значно знизилась, але все одно залишається дуже високим, а виплата державного боргу та відсотків за ним залишається важким тягарем для українського бюджету.

Таблиця 2 Відношення виплат з обслуговування державного боргу та витрат українського бюджету в динаміці

Показники	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р. (план)
Витрати державного бюджету України, млрд. грн	684,88	839,45	985,85	1075,12	1270,13
Обслуговування державного боргу, млрд. грн	95,79	110,45	115,43	119,24	138,45
Відношення обслуговування державного боргу до бюджетних витрат, %	13,99	13,16	11,71	11,09	10,90

Джерело: узагальнено автором за інформацією [4]

За період 2016-2019 років питома вага обслуговування державного боргу в витратах державного бюджету зменшилась, а в 2020 році заплановане ще менша частка обслуговування боргу, тобто можна що борговий тягар на бюджет, хоча і є тяжким, поступово зменшується.

За місцем розміщення державний кредит може бути зовнішнім та внутрішнім.

Таблиця 3 Структура державного боргу за місцем розміщень

Структура державного боргу	на 31.12.2018 р.		на 31.12.2019 р.		на 30.09.2020 р.	
	млрд. грн	Частка в державном у борзі, %	млрд. грн	Частка в державному борзі, %	млрд. грн	Частка в державном у борзі, %
Зовнішній борг	1099,4	59,09	931,87	52,91	1187,2	57,48
Внутрішній борг	761,09	40,91	829,5	47,09	878,25	42,52

Джерело: узагальнено автором за інформацією [3]

В гривневому еквіваленті державний борг (як зовнішній, так і внутрішній) зростає протягом досліджуваного періоду. При цьому частка

зовнішнього боргу у державному борзі більша ніж частка внутрішніх запозичень.

Таким чином, можна стверджувати, що українська держава є активним учасником відносин державного кредиту, боргові запозичення займають важливу роль в погашенні дефіциту українського бюджету, борговий тягар на українську економіку через це є досить вагомим, але за період 2016-2020 років він зменшився відносно до ВВП і боргове навантаження вже не таке критичне, яким воно було в період 2014-2016 років, при цьому зовнішній борг є більшим за внутрішній, що несе ризик утворення певної залежності від зовнішніх кредиторів.

Література:

1. Воронова Л.К. Словник фінансово-правових термінів. *Державний кредит*. 2011. С. 558.
2. Мелих О.Ю. Державний кредит і сучасний стан державного боргу України. *Ефективна економіка*. 2019. №12. С. 4.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL : <https://www.mof.gov.ua/uk> (дата звернення: 29.10.2020).
4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 29.10.2020).

Abstract. The essence and the main role of the state credit in formation of financial resources of the state are investigated.

Key words: financial resources, state credit, budget deficit.

*Науковий керівник – Бурковська А.В., кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*